

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Дион Кассий Коккейян. История кесарей. Книги LVII–LXIII. «Истории римлян» (перевод В. Н. Талаха). Киев : Куприенко, 2013. 239 с.
2. Евтропий. Краткая история от основания города. РОССПЭН, 1997. 203 с.
3. Светоний. Жизнь двенадцати цезарей. Книга четвертая. AncientRome: веб-сайт. URL: <http://ancientrome.ru/antlitrt/t.htm?a=1354643464#n70>.
4. Сенека. О милосердии (перевод М. Браш). Азбука:Классика, 2018. 352 с.
6. Тацит. Книга VI. Анналы. AncientRome : *веб-сайт*. URL: <http://ancientrome.ru/antlitrt/t.htm?a=1347015000>
7. Balsdon J. P. V. D. The Emperor Gaius (Caligula). Westport: Greenwood Press, 1977. 243 p.
8. Barrett A. Caligula: the corruption of power. London: Batsford, 1989. 334 p.

УДК 327.019.5 (569,4)

ОСОБЛИВОСТІ ІМІДЖУ ДЕРЖАВИ ІЗРАЇЛЬ НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ

О. В. Яворська, М. І. Прихненко

Анотація. У статті розглянута актуальність дослідження ролі туризму як одного з ключових елементів формування іміджу Держави Ізраїль на сучасній міжнародній арені, встановлено місце паломництва, класичного та медичного туризму в системі іміджевих складових, проаналізовано вплив туризму на зовнішню та внутрішню політику держави.

Ключові слова: Держава Ізраїль, туризм, імідж, паломництво, медичний туризм.

Імідж держави – явище достатньо складне. Він складається з традицій та інновацій, відображає найбільш нові тенденції та гострі проблеми сучасності і, безумовно, пов'язаний як із зовнішньою, так і внутрішньою політикою держави в багатьох сферах. Імідж впливає на всі сфери суспільного, соціально-економічного та політичного життя країни. У зв'язку з цим, можна стверджувати, що «імідж держави» є інструментом, який дозволяє підтримувати процеси становлення відносин однієї держави з іншою, одночасно впливаючи на її внутрішній розвиток та обумовлюючи вектори цього розвитку. Проте, незважаючи на те, що значну роль у формуванні іміджу країни на світовій арені відіграють питання міжнародного співробітництва, значимість якого, особливо в сучасному світі, важко переоцінити, внутрішні чинники є набагато важливішими, що демонструє на своєму прикладі Держава Ізраїль.

Зовнішня політика Ізраїлю у XXI столітті є достатньо продуманою та цілісною, і такою, яка дозволила йому вийти на високий рівень взаємодії з провідними гравцями сучасної системи міжнародних відносин. Багатовекторність політики привела до того, що держава не замкнулася на внутрішніх регіональних проблемах та питанні визнання. Так, протягом багатьох століть Держава Ізраїль була ареною найдивовижніших подій в історії людства. Ці моменти увіковічилися в природі та менталітеті даної держави та обумовили складові її іміджу на сучасному етапі. Однією з таких складових є туризм.

У статті ми спиралась на роботи таких дослідників: Гранкіна Т. К. [3], Крашкіна Л. І. [5], Балдин К. Е. [6], Паламаренко Е. В. [7], Таранова Ю. В. [10], які зосередили свою увагу на дослідженні місця туризму як такого в системі складових іміджу Держави Ізраїль на міжнародній арені, охарактеризували його вплив на економічний потенціал країни та всього регіону.

Метою статті, є, насамперед, визначення місця туризму в системі іміджевих складових Держави Ізраїль, а також виокремлення його складових як таких, які, відповідно, впливають на зовнішню політику держави.

Варто зазначити, що провідна міжнародна дослідницька компанія EuroMonitor назвала столицю Ізраїлю Єрусалим найбільш швидкозростаючим туристичним напрямком у світі – більше будь-якого іншого міста у світі. Помітне зростання числа туристів, що

прибувають до Ізраїлю, спостерігається в тих країнах, де міністерство туризму Ізраїлю протягом останніх двох років проводило цільові маркетингові кампанії. Так, наприклад, значно збільшилася кількість туристів з США (813 500 осіб), Франції (320 000 чоловік), Росії (303 200 чоловік), Німеччини (259 500 осіб), Великобританії (близько 200 000 чоловік) і Китаю (близько 100 000 чоловік) [1].

Постійне зростання туризму в Ізраїлі – результат ретельної роботи міністерства туризму, яке провело і проводить широкий спектр заходів по залученню туристів в країну. Туристичний бізнес в Ізраїлі підтримується на державному рівні, а для його розвитку і просування щорічно виділяється істотний бюджет, розробляються робочі плани, в яких намічаються короткі і довгострокові цілі та завдання. Туризм – це динамічна галузь, яка вимагає постійного вкладу та творчого підходу [2]. Держава Ізраїль дійсно є привабливим куточком нашої планети, про що свідчать статистичні дані. Відповідно до повідомлення прес-служби міністерства туризму приблизно 40 % туристів, які прибули до Ізраїлю в 2018 році, вже відвідували державу, що є свідомством привабливості Єврейської держави як туристичного напрямку. Міністерство туризму на постійній основі надає гранти підприємцям для заохочення будівництва і розширення ізраїльських готелів. У 2018 році на дані цілі було виділено 145 млн шекелів та побудовано 3829 нових готельних номерів [3, с. 195]. Міністерство туризму інвестувало 350 мільйонів шекелів в туристичний маркетинг Ізраїлю по всьому світу, в тому числі в США, Німеччині, Росії, Італії, Британії, Китаї, Україні, Бразилії, Філіппінах тощо. Ці інвестиції сприяли збільшенню числа туристів з цих країн в середньому на 13 % [4].

В останні роки міністерство туризму працює над тим, щоб позиціонувати Ізраїль як одне з найбільш затребуваних туристичних напрямків у світі і збільшити кількість туристів, які прибувають до країни. Серед пріоритетних напрямків роботи міністерства – заохочення відкриття прямих авіарейсів до Ізраїлю з нових напрямків, які володіють значним туристичним потенціалом; зміна маркетингової стратегії і приділення особливої уваги можливостям відпочинку в Ізраїлі та гарній погоді, що зберігається в країні майже цілий рік; ребрендинг туристичного продукту, включаючи розвиток туризму на півдні Ізраїлю і туристичної інфраструктури в пустелі; співпраця з провідними світовими онлайн-турагентами, такими як Expedia; нові угоди з авіаперевезень і використання одноразових маркетингових можливостей, таких, як велогонка «Джиро д'Італія» і «Євробачення» [5].

Держава Ізраїль має безпосереднє відношення до біблійної релігії і служить контекстом для розуміння описаних в ній подій. Хоча Ізраїль є основою історичних подій, він є сучасною світською державою, заснованою в 1948 році. Історія Держави Ізраїль обумовила вектори його розвитку в майбутньому. Оскільки туризм став одним з головних напрямків, за яким розвивається країна, варто виділити такий тип туризму як релігійний. На даний момент Єврейська держава виступає своєрідним центром паломництва. Паломництво суворо регламентовано релігійною традицією, що спочатку передбачає від учасників глибокої релігійної віри і прийняття конфесійної картини світу. Індустрія туризму, відгукуючись на ці нові для себе вимоги, намагається враховувати конфесійні особливості послуг паломникам. Наприклад, деякі туристичні фірми Ізраїлю й більшість паломницьких служб влаштовують тури виключно для віруючих [6, с. 44].

Головною метою паломників-християн є відвідування святих місць у Палестині, однак, для них цікаво все, що пов'язано з їх релігією. В Єрусалимі головним об'єктом інтересу є, відповідно, храм Гробу Господнього. Паломники мають змогу побувати на горі Фавор, де відбулося Преображення Господнє, в Назареті, Віфлеємі, Наблусі, Єрихоні, Кані Галілейській, на Мертвому морі, Тиверіадському озері та на річці Йордан, тобто практично у всіх основних місцях, де відбувалася дія Священної історії та земне життя Ісуса Христа. Також є можливість відвідати монастир Ватопед, де зберігається пояс Богородиці, Афанасіївську лавру, в якій спочивають мощі св. Афанасія – засновника цього монастиря та батька Святогірського чернецтва. Паломники також мають змогу оглянути

мусульманські святині Єрусалима, наприклад – мечеть Омара та Ель-Акса, а також абіссінську християнську церкву і священне місце іудеїв – Стіну плачу [7].

Для будь-якого християнина відвідати місця земного життя Ісуса Христа, апостолів, багатьох святих, завжди було одним з пріоритетів на шляху до їх духовного становлення. Вважається, що під час паломництва у людини відкривається духовне бачення, людина починає по-новому дивитися на християнський світ, його історію, сучасну дійсність. Крім того, у людини оновлюється бачення суті самого буття, його мети і призначення, з'являється більш тонке розуміння проблем світобудови. Тяжіння до святині іноді настільки сильне, що людина ще не покинувши межі землі Ізраїлю починає планувати свій майбутній приїзд. Загалом, 54 % туристів 2017 року – християни і 21 % – євреї. 25 % визначили свій візит до Ізраїлю як паломництво до святих місць [1].

Наступною складовою туристичного іміджу Держави Ізраїль є медичний туризм. За приблизними оцінками щорічно в Ізраїль приїжджають на лікування 30 000 пацієнтів з-за кордону, близько 80 % з яких – онкологічні хворі. Сумарно річний дохід ізраїльських лікарень від медичного туризму оцінюється в 500 мільйонів шекелів.

Популярність медичного туризму в Ізраїлі – це наслідок високого рівня ізраїльської медицини і відносно низьких, порівняно з іншими розвиненими країнами, цін на медичні послуги. Більшість медичних туристів – це громадяни Росії, країн колишнього Радянського Союзу, Східної Європи (Болгарія, Румунія, Польща), а також сусідніх Республіки Кіпр, Йорданії і Туреччини. Пацієнти, які приїжджають на лікування в Ізраїль з США, як правило, не мають медичної страховки на батьківщині [8].

Відділи міжнародного туризму при великих лікарнях країни існують з 1970-х років. Сьогодні відділи медичного туризму діють при лікарнях Лікарня Сорока Шиба, Хадасса, Іхілов, Рамбам, Вольфсон, Меїр, Герцлія Медікал Центр, Асаф Ха Рофе, Левенштейн, а також при приватних лікарнях і поліклініках [9].

Галузь медичного туризму в Ізраїлі не регулюється спеціальним законодавством або регламентом Міністерства охорони здоров'я. У відсутності спеціального регламенту лікарні працюють з пацієнтами з-за кордону за тими ж інструкціями, що і з пацієнтами, які є громадянами Ізраїлю [10, с. 143].

Будь-який медичний центр в Ізраїлі має право продавати медичні послуги туристам. Розцінки на такі послуги в державних лікарнях встановлюються Міністерством охорони здоров'я Ізраїлю, і надані у відкритому доступі на сайті міністерства. В середньому, тарифи для іноземних громадян на 50 % вище, ніж для громадян Ізраїлю. Міністерство охорони здоров'я Ізраїлю не контролює ціни на медичні послуги, що надаються туристам в приватних лікарнях або поліклініках [11].

Робота з іноземними громадянами в державних лікарнях організована за тим же принципом, що і робота з громадянами країни, які бажають отримати медичні послуги приватним чином. Уповноважений координатор МОЗ Ізраїлю відповідає за дотримання принципів рівного ставлення до всіх пацієнтів, незалежно від того, чи платять вони за послугу і звідки вони приїхали. У той же час Міністерство охорони здоров'я Ізраїлю визнає, що повний контроль над дотриманням цих правил неможливий ні в приватних, ні навіть в державних лікарнях. У МОЗ Ізраїлю не мають точних даних про доходи лікарень від медичного туризму і кількості пацієнтів, які приїжджають на лікування з-за кордону. На сьогоднішній день в Ізраїлі відсутній єдиний центр координації медичного туризму [30].

Варто зазначити також й 10 найбільших медичних центрів Ізраїлю згідно незалежного каталогу Dun & Bradstreet Israel:

- Медичний центр імені Хаїма Шиба;
- Медичний центр імені Іцхака Рабина;
- Медичний центр імені Сураські;
- Реабілітаційний центр Левенштейн;
- Сорока (лікарня);
- Медичний центр Рамбам;

- лікарня Хадасса;
- Медичний центр Асаф ха-Рофе;
- лікарня Вольфсон;
- Герцлія Медікал Центр [11].

Лікування на Мертвому морі також є частиною індустрії медичного туризму в Ізраїлі. Унікальні кліматичні особливості Мертвого моря приваблюють туристів з усього світу. Багаторічна практика і наукові дослідження довели ефективність лікування на Мертвому морі хворих на псоріаз, легеневи́ми розладами, а також хронічними захворюваннями суглобів. Наприклад, для громадян Німеччини лікування на Мертвому морі може покриватися медичною страховкою, що стимулює потік німецьких туристів в Ізраїль [11].

Ізраїль – біблійна Земля обітована – сьогодні це сучасна, процвітаюча, повна життя держава. Але протягом довгих століть він був ареною найдивовижніших подій в історії людства. Цей аспект багато в чому вплинув на імідж Ізраїлю, зокрема, на розвиток туризму.

Саме завдяки цьому аспекту іміджу Ізраїлю формується наступний – Ізраїль як центр туризму. За даними Міністерства закордонних справ Ізраїлю у 2017 році Ізраїль відвідали приблизно 3,5 млн туристів, що на 25 % більше, ніж в 2016 році. Для 41 % туристів це була вже не перша поїздка в Ізраїль.

Розглядаючи туризм як такий, можна сказати, що в Ізраїлі велику роль відіграє й медичний туризм. В Ізраїлі розташована велика кількість медичних центрів, яка приваблює людей з усього світу, а особливо з тих куточків нашої планети, де медицина ще не досягла належного рівня розвитку. Сучасне медичне обладнання, яке дозволяє проводити точну діагностику, новітні методи лікування, висококваліфіковані дипломовані спеціалісти з безцінним досвідом та професійною репутацією – усе це приваблює туристів, які цінують своє здоров'я та прагнуть лікуватися за світовими стандартами та належному рівні.

Держава Ізраїль завдяки позиціонуванню себе на міжнародній арені як активного гравця та просуванню своїх національних інтересів змогла досягти високого рівня розвитку. Зокрема, розвиток туризму стимулював економічне піднесення країни та став базою для залучення іноземних інвестицій. Говорячи про Державу Ізраїль, слід зауважити, що туризм – надзвичайно важлива складова розвитку, які посилює економічний потенціал не тільки конкретно держави, але й усього регіону. Певні елементи функціонування держави можуть впливати на імідж як позитивним, так і негативним чином, що можна сказати й про туризм. Зокрема, це певне стереотипізування. Релігійний туризм та паломництво створює враження, ніби це єдине, з чим можна асоціювати державу, хоча насправді це не так. Саме туристи поширюють певні міфи про те, що в країні постійно ведеться війна й вона не може бути привабливим місцем не тільки для постійного проживання, але й для подорожі. Ще одним негативним моментом можна вважати й те, що створюється уява про те, що привабливі місця для відпочинку – це єдине, чим може привабити Ізраїль. Даний момент може певним чином ускладнювати підтримання відносин з іншими провідними гравцями сучасної системи міжнародних відносин, оскільки створюється певний образ того, що держава розвивається лише в одному напрямку, тобто однобокість.

Аннотация. В статье рассмотрена актуальность исследования роли туризма как одного из ключевых элементов формирования имиджа государства Израиль на современной международной арене, установлено место паломничества, классического и медицинского туризма в системе имиджевых составляющих, проанализировано влияние туризма на внешнюю и внутреннюю политику государства.

Ключевые слова: Государство Израиль, туризм, имидж, паломничество, медицинский туризм.

Abstract. The article examines the relevance of the study of the role of tourism as one of the key elements of the image of the State of Israel on the modern international arena, establishes the place of pilgrimage, classical and medical tourism in the image components, analyzes the impact of tourism on foreign and domestic policy.

Key words: State of Israel, tourism, image, pilgrimage, medical tourism.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ізраїльський туризм 2017 – висновки року. Міністерство закордонних справ Ізраїлю. URL: <https://mfa.gov.il/MFARUS/IsraelExperience/Tourism/Pages/Israel-TourismSummary-2017.aspx>.
2. Коваленко Т. Д. Туристический имидж как фактор социально-экономического развития региона. 2014. № 3. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/turisticheskiy-imidzh-kak-faktor-sotsialnoekonomicheskogo-razvitiya-regiona>.
3. Гранкина Т. К. Экономический имидж страны и его составляющие. М. : РАГС, 2003. 268 с.
4. Інформація для громадян Ізраїлю. Посольство Ізраїлю в Україні. URL: <https://embassies.gov.il/kyiv/ConsularServices/Pages/InfoForIsraelisUkr.aspx>.
5. Крашкіна Л. І. Проблема формування туристського іміджа регіону. 2016. №8. URL: <http://www.deims.ru/tour-image3.html>.
6. Балдин К. Е. Русские в Святой Земле: паломнические дневники как источник. Лабиринт. Журнал социально-гуманитарных исследований. 2013. № 2. С. 45–62.
7. Паламаренко Е. В. Паломничество в Святую землю на современном этапе. Религия. Церковь. Общество. 2016. № 5. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/palomничество-v-svyatuyu-zemlyu-nasovremennom-etape>.
8. Министерство Здравоохранения Израйля. URL: <https://www.health.gov.il/Russian/Subjects/MedicalAndHealthProfessions/Pages/default.aspx>.
9. Туристичний відділ. Посольство Ізраїлю в Україні. URL: <https://embassies.gov.il/kyiv/Departments/Pages/TourismDepartment.aspx>.
10. Таранова Ю. В. Туристический имидж страны. Имидж государства/региона: современные подходы: новые идеи в теории и практике коммуникации: сб. науч. трудов. СПб.: Роза мира, 2009. 264 с.
11. Медицинский туризм в Израиле – вопросы и ответы. Тель-Авивский медицинский центр Сураски. URL: <https://www.tasmc.org.il/sites/ru/ichilov/Pages/voprosi-i-otveti.aspx>.